

Rozdział 1.

Przepisy prawne, zmiany w 2025 roku

■ Co wynika z nowych przepisów o systemach sztucznej inteligencji

Projekt ustawy o systemach sztucznej inteligencji nosi datę 15 października 2024 r. Ma on służyć stosowaniu unijnego rozporządzenia „AI Act”. Przepisy zarówno Aktu o sztucznej inteligencji, jak i ustawy znajdą zastosowanie ogólnie rzecz ujmując do podmiotów, które tworzą i wdrażają systemy AI lub korzystają z nich w sposób profesjonalny. Mowa więc nie tylko o dostawcach, producentach, importerach, dystrybutorach, ale również „podmiotach stosujących systemy AI, które to podmioty mają siedzibę lub znajdują się w Unii”. W tym ostatnim pojęciu potencjalnie mieszczą się nie tylko przedsiębiorcy, ale również wszystkie podmioty publiczne korzystające z informatycznych systemów AI. Dlatego też trzeba sprawdzić, czy w danej jednostce są stosowane takie narzędzia (tzn. systemy zakazane, wysokiego ryzyka, wymagające spełniania dodatkowych obowiązków informacyjnych lub generatywne). Wyłączone spod przepisów rozporządzenia i ustawy są tylko systemy sztucznej inteligencji, z których korzystają osoby fizyczne na własne potrzeby.

Co zawiera projekt ustawy

W projekcie ustawy przewidziano w szczególności następujące rozwiązania:

- możliwość wydawania interpretacji generalnych i indywidualnych oraz rekomendacji najlepszych praktyk dotyczących wykorzystywania sztucznej inteligencji;
- możliwość składania skarg na naruszenie przepisów Aktu w sprawie sztucznej inteligencji, zwłaszcza w kwestii praktyk zakazanych;
- zasady prowadzenia kontroli działalności podmiotów obowiązanych do przestrzegania przepisów AI Act i ustawy;
- wprowadzenie kar administracyjnych za naruszenia Aktu w sprawie sztucznej inteligencji;
- dotyczące wspierania rozwoju sztucznej inteligencji.

Komisja czy UODO

Największe dyskusje w toku prac legislacyjnych nad przywołanym projektem budzi to, który organ będzie zajmował się w kompleksową organizacją i nadzorem nad rynkiem systemów sztucznej inteligencji w Polsce. Taki organ będzie uprawniony m.in. do wydawania interpretacji przepisów AI Act i ustawy o systemach sztucznej inteligencji, ale również notyfikacji i akredytacji, postępowania w sprawie naruszenia tych regulacji, rozpatrywania skarg czy nakładania kar administracyjnych.

Ministerstwo Cyfryzacji w ramach przedstawionego projektu zaproponowało powołanie **Komisji Rozwoju i Bezpieczeństwa Sztucznej Inteligencji**. Nadzór nad działalnością tego podmiotu ma sprawować Prezes Rady Ministrów. Nie brakuje jednak głosów, aby zadania opisane w projekcie ustawy przypisać UODO. Czas pokaże, jakie rozwiązanie zostanie przyjęte. Sprawdźmy pokrótce, które z proponowanych regulacji mają największe znaczenia dla funkcjonowania instytucji kultury, która w swojej pracy będzie używać systemów AI.

Wydawanie interpretacji przepisów

Kto może wnioskować	wniosek o wydanie interpretacji indywidualnej może złożyć każdy zainteresowany, czyli osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej.
Czego może dotyczyć wniosek	interpretacji przepisów rozporządzenia 2024/1689, czyli tzw. AI Act oraz ustawy o systemach sztucznej inteligencji. Wniosek może dotyczyć zarówno zaistniałego stanu faktycznego lub zdarzeń przyszłych, w szczególności w zakresie: <ul style="list-style-type: none">• kwalifikacji systemu maszynowego jako systemu sztucznej inteligencji;• określenia ryzyka systemu sztucznej inteligencji.
Jakie obowiązki ma wnioskujący	jest obowiązany do wyczerpującego przedstawienia zaistniałego stanu faktycznego albo zdarzenia przyszłego oraz do przedstawienia własnego stanowiska w sprawie oceny prawnej tego stanu faktycznego albo zdarzenia przyszłego. Wniosek podlega opłacie w wysokości 150 zł, którą należy wpłacić w terminie 3 dni od dnia złożenia wniosku.
Co zawiera interpretacja	zawiera wyczerpujący opis przedstawionego we wniosku stanu faktycznego lub zdarzenia przyszłego oraz ocenę stanowiska wnioskodawcy wraz z uzasadnieniem prawnym tej oceny. Można odstąpić od uzasadnienia prawnego, jeżeli stanowisko wnioskodawcy jest prawidłowe w pełnym zakresie.

Co po wydaniu interpretacji	wnioskodawcy przysługuje sprzeciw od interpretacji, złożony do Komisji, w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia. Wyrażając sprzeciw, wnioskodawca określa zakres interpretacji, będący przedmiotem sprzeciwu. Komisja rozpatruje sprzeciw w terminie 3 miesięcy od dnia jego wyrażenia.
------------------------------------	--

Oprócz interpretacji indywidualnych projekt wprowadza możliwość wydania przez Komisję interpretacji generalnych w zakresie przepisów rozporządzenia 2024/1689 oraz ustawy. Takie interpretacje mogą być wydawane zarówno z urzędu, jak i na wniosek.

Wszystkie interpretacje wydane przez Komisję, po usunięciu danych identyfikujących wnioskodawcę, zamieszczane są obowiązkowo w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Biura Komisji.

Kary pieniężne

Komisja nakłada na podmiot obowiązany do przestrzegania przepisów AI Act, w drodze decyzji, administracyjną karę pieniężną na podstawie i na warunkach określonych w art. 99 rozporządzenia 2024/1689. W przypadku instytucji kultury (czyli podmiotów stosujących systemy AI) mowa o karach za naruszenia obowiązków z art. 26 AI Act. Jest to np. brak zapewnienia odpowiednich środków technicznych i organizacyjnych w celu zapewnienia, aby systemy AI były wykorzystywane zgodnie z dołączoną do nich instrukcją obsługi czy powierzenia sprawowania nadzoru nad systemami osobom fizycznym bez niezbędnych kompetencji, przeszkolenia czy uprawnień. Dużo większymi obowiązkami obarczone te podmioty, które stosują systemy wysokiego ryzyka oraz systemów zdalnej identyfikacji biometrycznej post factum.

WAŻNE

Od decyzji w sprawie nałożenia administracyjnej kary pieniężnej przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – sądu ochrony konkurencji i konsumentów.

Źródło:

- Projekt z 15 października 2024 ustawy o systemach sztucznej inteligencji (nr UC71), dostęp: <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-systemach-sztucznej-inteligencji>.

Mariusz Kusion

■ **Które przepisy Aktu o AI instytucja kultury musi zacząć stosować w 2025 roku**

Akt w sprawie sztucznej inteligencji należy zacząć stosować stopniowo. Instytucje kultury wykorzystujące systemy AI powinny najpierw zapewnić kompetentny personel do ich obsługi oraz przestrzegać przepisów o zakazanych praktykach. Co więcej, od 2 sierpnia 2025 r. należy zacząć stosować kolejną porcję przepisów.

„Podmiot stosujący” oznacza osobę fizyczną lub prawną, organ publiczny, agencję lub inny podmiot, które wykorzystują system AI, nad którym sprawują kontrolę, z wyjątkiem sytuacji, gdy system AI wykorzystujemy w ramach osobistej działalności pozazawodowej. Tym samym instytucja kultury działająca w dowolnej formie prawnej może posiadać status takiego podmiotu, jeżeli stosuje system AI do realizacji swych celów.

Od 2 lutego 2025 r. trzeba wypełniać pierwsze obowiązki skierowane m.in. do podmiotów stosujących. Kolejne obowiązki wynikające z Aktu w sprawie sztucznej inteligencji (dalej: Akt) będą wchodzić w życie każdego 2 sierpnia 2025, 2026 oraz 2027 r. i wymagają one odrębnej analizy.

Obowiązki „na wczoraj”

Niezależnie od rozpoczęcia stosowania pierwszych przepisów Aktu, przed wdrożeniem systemu AI w instytucji kultury, należy podjąć działania związane z dostosowaniem funkcjonowania takiego systemu do ogólnego rozporządzenia o ochronie danych (RODO). Przykładowo, trzeba sporządzić/zaktualizować analizę ryzyka, w tym najczęściej ocenę skutków dla ochrony danych, aby zbadać, jakie zagrożenia dla danych osobowych niesie za sobą zastosowanie takiego systemu. Tylko na tej podstawie sprawdzimy, jakie zabezpieczenia wdrożyć oraz czy uzupełnić/dostosować procedury. **Zapewnijmy też, aby osoby wchodzące pośrednio lub bezpośrednio w interakcję z systemem AI wiedziały, że ich dane osobowe przetwarzamy z użyciem takiego systemu oraz że korzystają z usług instytucji kultury świadczonych przy jego użyciu.**

Druga kwestia to poszanowanie praw autorskich. Miejmy to na uwadze, gdy uczy my system AI, zasilając go gotowymi utworami, np. muzycznymi, plastycznymi czy

filmowymi. Sprawdźmy też licencję na korzystanie z systemu AI, aby nie naruszyć umowy z producentem/dostawcą systemu.

Obowiązki od 2 lutego – zapewnienie kompetencji

Na podstawie art. 4 Aktu podmioty stosujące systemy AI muszą podejmować środki w celu zapewnienia, w możliwie największym stopniu, „odpowiedniego poziomu kompetencji w zakresie AI” wśród swojego personelu i innych osób zajmujących się działaniem i wykorzystaniem systemów AI w ich imieniu.

Nie ma ogólnych wymagań, takich jak np. wykształcenie czy certyfikaty dotyczące posiadania stosowanych kompetencji w zakresie AI. W przyszłości przepisy sektorowe mogą jednak takie kompetencje określić.

Art. 4 Aktu wyraża jedynie ogólną zasadę, zgodnie z którą podmioty stosujące, zapewniając „odpowiedni poziom kompetencji”, muszą brać pod uwagę :

- wiedzę techniczną, doświadczenie, wykształcenie i wyszkolenie wyznaczonych osób oraz kontekst wykorzystywania systemów AI, a także
- osoby lub grupy osób, wobec których wykorzystują systemy AI.

Przede wszystkim personel dopuszczony do pracy z AI należy przeszkolić z poszanowaniem zapewnionej przez dostawcę AI instrukcji obsługi. Personel powinien też:

- pracować na AI zgodnie z jej przeznaczeniem;
- potrafić wykrywać zaistnienie potencjalnych nieprawidłowości w działaniu systemu oraz
- wiedzieć, jak i komu takie nieprawidłowości zgłaszać.

Obowiązki od 2 lutego – rezygnacja z zakazanych praktyk

Artykuł 5 Aktu wskazuje na niedopuszczalne praktyki w zakresie AI, których także instytucje kultury nie mogą stosować od 2 lutego 2025 r. Artykuł 5 Aktu, w tym zawarte w nim wyjątki, nie mają wpływu na zakazy istniejące w przypadku, gdy praktyka w zakresie AI narusza inne przepisy prawa unijnego.

Poniższe zakazane praktyki i tak w pewnym stopniu uzupełniają się z już istniejącym zakazem przetwarzania danych osobowych bez podstawy prawnej.

Wybrane praktyki zakazane przez art. 5 Aktu

Niedozwolona praktyka	Opis	Przykłady dla instytucji kultury
Stosowanie technik wpływających na zachowanie	<p>Akt zabrania wprowadzania do obrotu, oddawania do użytku lub wykorzystywania systemu AI, który stosuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • techniki podprogowe będące poza świadomością danej osoby lub • celowe techniki manipulacyjne, lub • celowe techniki wprowadzające w błąd. <p>Zakaz ten występuje, jeżeli celem lub skutkiem takich praktyk będzie dokonanie znaczącej zmiany zachowania danych osób:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprzez znaczące ograniczenie ich zdolności do podejmowania świadomych decyzji oraz • prowadzącej jednocześnie do podjęcia przez nie decyzji, której inaczej by nie podjęły <p>– w sposób, który wyrządza lub może wyrządzić u danej osoby lub u grupy osób poważną szkodę.</p>	<p>Instytucja kultury prowadząca sprzedaż biletów online nie może dopuścić do stosowania systemów AI, które będą, za pomocą niewyczuwalnych impulsów (np. wzrokowych, dźwiękowych), sugerować klientom zakup gorszych miejscówek po wyższej cenie lub wyrażenie zgody na gorsze warunki reklamacji, tworząc mylne wrażenie, że to klient podjął świadomą decyzję.</p>
Wykorzystywanie słabości	<p>Akt zabrania wprowadzania do obrotu, oddawania do użytku lub wykorzystywania systemu AI, który wykorzystuje słabości osób ze względu na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ich wiek; • niepełnosprawność lub • szczególną sytuację społeczną lub ekonomiczną. <p>Zakaz ten występuje, jeżeli celem lub skutkiem takich praktyk jest dokonanie znaczącej zmiany zachowania danej osoby lub osoby należącej do tej grupy w sposób, który wyrządza lub może z uzasadnionym prawdopodobieństwem wyrządzić u tej osoby lub u innej osoby poważną szkodę.</p>	<p>Nie można np. programować systemów AI wspomagających/oceniających postęp dzieci w nauce gry na instrumencie w taki sposób, aby wysnuły one mylne wnioski co do swych (przedstawionych jako zbyt wysokie lub zbyt niskie) umiejętności, co w rezultacie z dużym prawdopodobieństwem może wpłynąć na ich stan psychiczny.</p>

<p>Odczytywanie emocji personelu</p>	<p>Akt zabrania wprowadzania do obrotu, oddawania do użytku w tym konkretnym celu lub wykorzystywania systemów AI do wyciągania wniosków na temat emocji osoby fizycznej w miejscu pracy lub w instytucjach edukacyjnych.</p> <p>Zakaz nie dotyczy przypadków, w których system AI ma zaistnieć ze względów medycznych lub bezpieczeństwa.</p>	<p>Nietrudno w tym momencie wywnioskować, że nie można użyć systemów np. uzależniających wypłatę personelowi nagród/premii na podstawie pomiarów za pomocą AI częstotliwości występowania u konkretnych osób określonych emocji w określonym przedziale czasu.</p>
<p>Scoring społeczny</p>	<p>Akt zabrania wprowadzania do obrotu, oddawania do użytku lub wykorzystywania systemów AI na potrzeby oceny lub klasyfikacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • osób fizycznych lub • grup osób <p>– prowadzonej przez określony czas na podstawie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ich zachowania społecznego lub • znanych, wywnioskowanych lub przewidywanych cech osobistych lub cech osobowości. <p>Zakaz ten występuje, jeżeli scoring społeczny prowadzi do jednego lub obu z następujących skutków w postaci krzywdzącego lub niekorzystnego traktowania niektórych osób fizycznych lub grup osób:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w kontekstach społecznych, które nie wiążą się z kontekstami, w których pierwotnie wygenerowano lub zebrano dane; • które jest nieuzasadnione lub nieproporcjonalne do ich zachowania społecznego lub jego wagi. 	<p>System scoringu społecznego istnieje np. w Chinach na krajową skalę. Trudno obecnie przewidzieć sytuację, w której instytucja kultury wdroży taką niedopuszczalną praktykę, choć najbliższa takiego przypadku będzie np. sytuacja, w której instytucja kultury monitoruje za pomocą AI zachowanie kształconych w niej dzieci pod kątem przyznawania im punktów wpływających na możliwość wzięcia udziału w darmowych wydarzeniach organizowanych przez sponsorującą taką instytucję firmę.</p>

<p>Rozpoznawanie twarzy</p>	<p>Akt zabrania wykorzystywania systemów AI, które tworzą lub rozbudowują bazy danych służące rozpoznawaniu twarzy poprzez nieukierunkowane pozyskiwanie wizerunków twarzy z Internetu lub nagrań z telewizji przemysłowej.</p>	<p>Jest to ostrzeżenie przed raczej mało prawdopodobną w przypadku instytucji kultury praktyką, gdy ktokolwiek wykorzysta możliwości systemu AI do tworzenia bazy umożliwiającej rozpoznawanie ludzi np. w celu zaferowania im benefitów z okazji np. częstych odwiedzin danej placówki.</p>
<p>Kategoryzacja biometryczna</p>	<p>Akt zabrania wykorzystywania systemów kategoryzacji biometrycznej, które indywidualnie kategoryzują osoby fizyczne w oparciu o ich dane biometryczne.</p> <p>Zakaz ten występuje, gdy cel kategoryzacji stanowi wydedukowanie lub wywnioskowanie informacji na temat rasy, poglądów politycznych, przynależności do związków zawodowych, przekonań religijnych lub światopoglądowych, seksualności lub orientacji seksualnej.</p> <p>Powyższy zakaz nie obejmuje jednak przypadków etykietowania ani filtrowania pozyskanych zgodnie z prawem zbiorów danych biometrycznych w oparciu o dane biometryczne.</p>	<p>System AI zapewniający ryzykę odwiedzającym instytucje kultury nie może jednocześnie tworzyć bazy danych umożliwiającej sprawdzenie, jakiego pochodzenia etnicznego była osoba odwiedzająca.</p>

Obowiązki od 2 sierpnia 2025 r.

Od sierpnia 2025 r. należy stosować następujące przepisy Aktu:

- rozdział III sekcja 4 (o organach notyfikujących i jednostkach notyfikowanych);
- rozdział V (o modelach AI ogólnego przeznaczenia dotyczący przede wszystkim dostawców – do takich modeli zalicza się m.in. model będący elementem słynnego ChatGPT);
- rozdział VII (o zarządzaniu na poziomie unijnym i krajowym przez właściwe organy);
- rozdział XII (o karach, z wyjątkiem art. 101 dotyczącego kar pieniężnych dla dostawców modeli AI ogólnego przeznaczenia) oraz

- art. 78 z rozdziału IX Aktu (o tym, że Komisja, organy nadzoru rynku i jednostki notyfikowane oraz wszelkie inne osoby fizyczne lub prawne zaangażowane w stosowanie Aktu mają przestrzegać poufności informacji i danych uzyskanych podczas wykonywania swoich zadań i w ramach swojej działalności).

Z punktu widzenia instytucji kultury, występującej w charakterze „podmiotu stosującego” system AI, najważniejsza przy przygotowaniu się do stosowania tych przepisów będzie konfrontacja z przepisami o karach pieniężnych.

WAŻNE

Przed 2 sierpnia warto opracować związane z AI procedury (w tym np. instrukcje dla pracowników), w których instytucja kultury wskaże na obowiązek podjęcia działań mających wpływ na zmniejszenie potencjalnej kary finansowej wynikającej z Aktu.

Przy wymiarze kary przepisy nakazują wziąć pod uwagę wiele czynników takich jak np. charakter, waga i czas trwania naruszenia oraz jego konsekwencje (przy uwzględnieniu przeznaczenia systemu AI, a także, w stosownych przypadkach, liczby poszkodowanych osób oraz rozmiaru poniesionej przez nie szkody). Dlatego właśnie w procedurach musimy uwzględnić, obok stosownych zabezpieczeń, sposoby szybkiego reagowania na incydent z udziałem systemu AI, który już się wydarzy.

Trudno oceniać wysokość możliwej kary pieniężnej, gdyż przepisy Aktu przewidują jej górny pułap na niewyobrażalnym dla instytucji kultury poziomie o wartości nawet 35 mln euro za nieprzestrzeganie opisywanego wcześniej zakazu stosowania niedozwolonych praktyk. Każde państwo członkowskie może też, zgodnie z Aktem, ustanowić przepisy dotyczące określenia, w jakim zakresie na organy i podmioty publiczne ustanowione w tym państwie członkowskim można nakładać administracyjne kary pieniężne. Na dzień dzisiejszy, w projekcie polskiej ustawy wdrażającej Akt (ustawa o systemach sztucznej inteligencji – stan na 16 X 2024r.), która przewiduje zasady nakładania administracyjnych kar pieniężnych za naruszenie przepisów art. 5 Aktu, nie ustanowiono takiego przepisu.

Maciej Lipka

Podstawa prawna

- Art. 4 i 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z 13 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 300/2008, (UE) nr 167/2013, (UE)

nr 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 i (UE) 2019/2144 oraz dyrektyw 2014/90/UE, (UE) 2016/797 i (UE) 2020/1828 (akt w sprawie sztucznej inteligencji).

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych, RODO).
- Ustawa z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn.: Dz.U. z 2025 r. poz. 24).

■ Kontrola przepisów

Przyszła ustawa o systemach sztucznej inteligencji (dalej: ustawa) znajdzie zastosowanie m.in. zarówno do dostawców systemów AI, jak i podmiotów stosujących AI. „Podmiot stosujący” oznacza osobę fizyczną lub prawną, organ publiczny, agencję lub inny podmiot, które wykorzystują system AI, nad którym sprawują kontrolę, z wyjątkiem sytuacji, gdy system AI wykorzystujemy w ramach osobistej działalności pozazawodowej. Tym samym instytucja kultury działająca w dowolnej formie prawnej może posiadać status takiego podmiotu, jeżeli stosuje system AI do realizacji swych celów.

Kontroli może się spodziewać każda firma lub publiczna instytucja, która stosuje własne lub cudze rozwiązania w zakresie AI. Celem kontroli jest ustalenie zgodności działalności m.in. z przepisami Aktu w sprawie sztucznej inteligencji (dalej: Akt) oraz ustawy.

PRZYKŁAD

Dostawca systemu AI, z którego korzystała instytucja kultury, wykorzystywał ten system do stosowania zakazanych praktyk, tj. do tworzenia bez podstawy prawnej bazy danych zawierającej możliwe do rozpoznania twarze. W związku z powyższym uprawnione podmioty mogą uznać, że istnieje również konieczność sprawdzenia, czy z użyciem tego systemu takich niedozwolonych praktyk nie stosowała instytucja kultury, która zapłaciła dostawcy za możliwość korzystania z systemu. Kontrole mogą mieć także charakter „wrywkowy”.

Kontrolę można wszcząć i prowadzić na podstawie informacji uzyskanych przez Komisję Rozwoju i Bezpieczeństwa Sztucznej Inteligencji lub w ramach monitorowania przestrzegania przepisów Aktu.

WAŻNE

Projekt ustawy przewiduje też przepisy karne. Otóż, kto udaremnia lub utrudnia kontrolującemu prowadzenie kontroli, o której mowa w rozdziale 3 ustawy o kontroli przestrzegania przepisów o sztucznej inteligencji, ma podlegać grzywnie do 500.000 zł, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do 2 lat.

Kto może skontrolować AI w instytucji kultury

Organem uprawnionym do kontroli jest Komisja Rozwoju i Bezpieczeństwa Sztucznej Inteligencji (dalej: Komisja). Przewodniczący Komisji może upoważnić do przeprowadzenia kontroli:

- pracownika Biura Komisji lub
 - osobę posiadającą wiedzę specjalistyczną, jeżeli do przeprowadzenia kontroli niezbędne są tego rodzaju wiadomości
- dalej zwanych „osobą upoważnioną” lub „kontrolerem”.

Kontrola lub poszczególne czynności kontrolne mają być przeprowadzane w sposób zdalny. Jednakże:

- w „uzasadnionych przypadkach”, w tym w razie braku możliwości zastosowania środków zdalnych, kontrolę lub poszczególne czynności kontrolne można przeprowadzić przy użyciu przesyłek rejestrowanych lub kurierskich, doręczanych za pośrednictwem operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe;
- gdy „szczególne okoliczności to uzasadniają”, kontroler może podjąć decyzję o wykonaniu części lub całości czynności kontrolnych w siedzibie podmiotu kontrolowanego lub w miejscu prowadzenia przez niego działalności.

WAŻNE

Kontroler może przystąpić do czynności kontrolnych dopiero po okazaniu:

- upoważnienia do przeprowadzenia kontroli oraz dokumentu tożsamości wskazanego w tym upoważnieniu albo
- legitymacji służbowej.

Niektóre systemy AI mogą stanowić atrakcyjny przedmiot wglądu.

PRZYKŁAD

Instytucja kultury może korzystać z systemu AI, który np. monitoruje postępy dzieci w nauce tańca/śpiewu/rysowania. Osoby nieupoważnione mogą chcieć wejść w posiadanie zapisów ruchu dzieci, toteż mogą podać się za kontrolerów i nawet zapowiedzieć swoją wizytę z wyprzedzeniem.

Uważajmy zatem zarówno na podmiot podający się za kontrolera, jak i na kompletność i prawdziwość dokumentów potwierdzających prawo do przeprowadzenia kontroli. Kontroler powinien się uprzednio wylegitymować, również gdy kontrola przebiega zdalnie, np. dokonując tego poprzez wideorozmowę.

Projekt ustawy zawiera wykaz elementów wymaganych w ramach upoważnienia (np. imię i nazwisko, nr legitymacji służbowej). O planowanej kontroli kontroler powinien uprzednio powiadomić, podając przewidywany czas jej trwania.

Podstawowe prawa kontrolera

Jeśli już zaistniały przesłanki do prowadzenia kontroli na miejscu, kontroler ma prawo wstępu na grunt oraz do obiektów budowlanych, a także do pomieszczeń i lokali znajdujących się w budynkach. Może on je realizować w dniach i godzinach pracy firmy lub w godzinach prowadzenia działalności podmiotu kontrolowanego. Wówczas kontrolerowi należy wyznaczyć oddzielne pomieszczenie biurowe.

Bez względu na rodzaj kontroli (zdalnej lub na miejscu), obok swobodnego dostępu do środków łączności, kontroler może żądać udostępnienia materiałów związanych z przedmiotem kontroli, tj.:

- akt;
 - ksiąg;
 - wszelkiego rodzaju pism i dokumentów;
 - korespondencji przesyłanej pocztą elektroniczną;
 - informatycznych nośników danych w rozumieniu przepisów o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne;
 - innych urządzeń zawierających dane informatyczne lub
 - systemów informatycznych
- dalej zwanych „materiałami kontrolowanymi”.

W ramach prawa dostępu kontroler może żądać również zapewnienia dostępu do systemów informatycznych będących własnością innego podmiotu, a zawierających dane kontrolowanej instytucji, związane z przedmiotem kontroli. Prawo to przysługuje w zakresie, w jakim kontrolowany ma dostęp do takich systemów.

PRZYKŁAD

W powyższym przypadku chodzi zwłaszcza o dostęp do systemu AI, który stosuje instytucja kultury, a który jest własnością innej firmy (np. dostawcy).

Kontroler może zwłaszcza żądać:

- sporządzenia przez kontrolowaną instytucję kultury odpisów i wyciągów z dokumentacji;
- sporządzenia przez ww. instytucję kopii lub wydruków materiałów i korespondencji oraz informacji zgromadzonych na nośnikach, w urządzeniach lub w systemach (przeglądanych w ramach prawa do otrzymywania „materiałów kontrolowanych”);
- poświadczenia za zgodność z oryginałem pozyskiwanych od niej dokumentów;
- zabezpieczania dokumentów i innych materiałów, z zachowaniem przepisów o ochronie informacji niejawnych i innych informacji prawnie chronionych;
- udzielenia ustnych lub pisemnych wyjaśnień związanych z przedmiotem kontroli.

Kontroler ma również prawo do:

- przeprowadzania oględzin urządzeń, nośników danych oraz systemów informatycznych, teleinformatycznych lub innych systemów bądź oprogramowania;
- opieczętowania lokali, pomieszczeń lub przedmiotów w zakresie koniecznym do przeprowadzenia kontroli;
- przetwarzania danych osobowych w zakresie niezbędnym do realizacji celu kontroli.

WAŻNE

Kontroler może zabezpieczyć dowody poprzez:

- pozostawienie ich w wydzielonym lub oddzielnym, zamkniętym i opieczętowanym pomieszczeniu u kontrolowanego albo
- złożenie, za pokwitowaniem udzielonym kontrolowanej instytucji kultury, na przechowanie w pomieszczeniu Biura Komisji.

Komisja w toku kontroli może zasadniczo wydać postanowienie o zajęciu:

- akt;
 - ksiąg;
 - wszelkiego rodzaju pism, dokumentów, korespondencji lub informatycznych nośników danych;
 - innych urządzeń zawierających dane informatyczne, a także
 - innych przedmiotów mogących stanowić dowód w sprawie
- na czas niezbędny do przeprowadzenia kontroli, jednakże nie dłuższy niż 7 dni.